

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የመ.ቁ.252442

ጥቅምት 08/2017 ዓ.ም

ዳኞች፡ እትመት አሰፋ

ደጀኔ አያንሳ

ኑረዲን ከድር

መላኩ ካሳዬ

ሀብታሙ እርቅይሁን

አመልካች፡ ወ/ሮ ሳምራዊት ምንዳ አልቀረቡም

ተጠሪ፡ አቶ አበበው መንግስት ጢአቶ ውብሸት ይመኑ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

በመዝገቡ ላይ የቀረበው ጉዳይ የባልና ሚስት ንብረት ክርክርን የሚመለከት ነው፡፡ የሰበር አቤቱታ የቀረበው የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ/303781 ላይ ሰኔ 06/2015 ዓ.ም በዋለው ችሎት የአመልካችን የይግባኝ አቤቱታ ውድቅ ያደረገበትን ብይን በመቃወም ነው፡፡ ጉዳዩ ለዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት የቀረበውም በግራ ቀኙ መካከል የነበረው ጋብቻ በፍርድ ቤት ውሳኔ ቀሪ የተደረገው ሰኔ 30/2014 ዓ.ም ሆኖ እያለ ግራ ቀኙ ተለያየተው መኖር ከጀመሩበት ሰኔ 25/2013 ዓ.ም ጀምሮ በአሁን ተጠሪ ስም በባንክ የተቆጠበው ገንዘብ የጋራ ባለመሆኑ አመልካች ሊካፈሉት አይገባም በሚል

ማስታወሻ፡- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

የመወሰኑን አግባብነት ይኸው ችሎት በመ/ቁ/242811 ላይ ከሰጠው ትርጉም አኳያ መርምሮ ለመወሰን ነው፡፡

ክርክሩ የጀመረው በግራ ቀኙ መካከል የነበረው ጋብቻ በፍቺ መጠናቀቁን ተከትሎ የአሁን አመልካች በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ባቀረቡት የጋራ ንብረት ክፍፍል ጥያቄ ነው፡፡ በክርክሩም ወ/ሮ አዲሴ መንግስት የተባሉት የአሁን ተጠሪ እህት በጣልቃ ገብነት ቀርበው ተከራክረዋል፡፡ አመልካች የክፍፍል ጥያቄ ካቀረቡባቸው ንብረቶች ውስጥ ለዚህ ሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ግራ ቀኙ ከተለያዩበት ሰኔ 25/2013 ዓ.ም ጀምሮ የፍቺ ውሳኔ እስከተሰጠበት ሰኔ 30/2014 ዓ.ም ድረስ በተጠሪ ስም በአቢሲንያ ባንክ እና በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ የተቆጠበው ገንዘብ ወይም ወጪ የተደረገው ገንዘብ ተጣርቶ እንዲወሰን የቀረበው የዳኝነት ጥያቄ ነው፡፡

የአሁን ተጠሪ ለዚህ የአመልካች የክፍፍል ጥያቄ በሰጡት መልስ በስሜ በባንክ የተጠራቀመ ገንዘብ እንደሌለ፤ ቢኖር እንኳን ገንዘቡ የተፈራው አመልካች እና ተጠሪ ተለያይተው አመልካችዋ ኑሮዋቸውን በአሜሪካን ሀገር አድርገው ይኖሩ በነበረበት ወቅት በመሆኑ በተጠሪ የግል ጥረት የተፈራ እንጂ የጋራ ንብረት ባለመሆኑ አመልካች ሊካፈሉ አይገባም፤ ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ወቅት የወጣ ወጪም ለትዳር ጥቅም እንደወጣ ግምት የሚወሰድበት በመሆኑ የክፍፍል ጥያቄ ሊቀርብበት የሚገባ ባለመሆኑ ከዚህ አኳያ የቀረበው ጥያቄ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት ተከራክረዋል፡፡

ጉዳዩ የቀረበለት ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ በሰጠው ውሳኔ ግራ ቀኙ ከሰኔ 25/2013 ዓ.ም ጀምሮ ተለያይተው ይኖሩ የነበረ ስለመሆኑ ያላከራከረ ሲሆን ከዚህ ጊዜ በኋላ አመልካች በባንክ ሂሳቡ ላይ ገንዘብ ገቢ ስለማድረጋቸው እና ለገንዘቡ መፈራት አስተዋጽኦ የነበራቸው ስለመሆኑ ያላስረዱ በመሆኑ ሊካፈሉት የሚገባ አይደል በሚል ምክንያት ውድቅ አድርጎ ከሰኔ 25/2013 ዓ.ም በፊት የተቆጠበውን ገንዘብ ብቻ አጣርቶ እንዲካፈሉ ወስኗል፡፡ አመልካች ይህንን ውሳኔ በመቃወም ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ በኤቱታ ያቀረቡ ቢሆንም ፍርድ ቤት አቤቱታውን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁጥር 337 መሰረት ሰርዟል፡፡

የአሁን የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ላይ ነው፡፡ አመልካች ነሐሴ 17/2015 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ በሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ እና ትዕዛዝ ላይ ተፈፅሏል ያሉትን መሰረታዊ የህግ ስህተት ጠቅሰው በዚህ ችሎት እንዲታረምላቸው ጠይቀዋል፡፡ የሰበር አቤቱታው ተመርምሮ ከላይ በዚህ ፍርድ መግቢያ ላይ የተጠቀሰውን ነጥብ አጣርቶ ለመወሰን ሲባል ያስቀርባል ተብሎ በዚህ ነጥብ ላይ ግራ ቀኙ የበኩላቸውን የጽሁፍ ክርክር እንዲለዋወጡ ተደርጓል፡፡

የጉዳዩ አመጣጥ እና መሰረታዊ የክርክሩ ይዘት ጠቅለል ባለ መልኩ ከላይ የተመለከተውን ሲመስል ችሎቱም ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ሲቀርብ የተያዘውን ነጥብ ከግራ ቀኙ ክርክር፤ ለሰበር አቤቱታው መነሻ

ከሆነው የስር ፍርድ ቤቶች ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ መርምሮታል፡፡

ከክርክሩ አመጣጥ መገንዘብ እንደሚቻለው ግራ ቀኙ ከሰኔ 25/2013 ዓ.ም ጀምሮ ተለያይተው መኖር የጀመሩ ቢሆንም በመካከላቸው የነበረው ጋብቻ በፍርድ ቤት ውሳኔ ቀሪ የተደረገው ሰኔ 30/2014 ዓ.ም ነው፡፡ እንግዲህ በጋብቻ ፍቺ እና በፍቺ ውጤት ላይ የመወሰን ሥልጣኑ የፍርድ ቤት ብቻ በመሆኑ ግራ ቀኙ ለአንድ አመት አካባቢ ተለያይተው መኖር የጀመሩ ቢሆንም ጋብቻቸውን አስምልክቶ በፍርድ ቤት የፍቺ ውሳኔ እስከተሰጠበት ቀን ድረስ ጋብቻው ህልዎት የነበረው ነው፡፡ በህግ አግባብ የተመሰረተ ጋብቻ ደግሞ ከሚያስከትላቸው ውጤቶች ውስጥ አንዱ በተጋቢዎቹ መካከል የጋራ የንብረት ባለቤትነትን (Communality of Property/ የሚያቋቁም መሆኑ ነው፡፡ በዚህ አግባብ ተጋቢዎች ጋብቻቸውን ከፈፀሙበት ቀን ጀምሮ በጋብቻ ውስጥ የሚያፈሯቸው ንብረቶች በሙሉ የጋራ ንብረት ናቸው ተብሎ የህግ ግምት እንደሚወሰድ በተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 57 እና 62 ስር ተመልክቷል፡፡ በእነዚህ ህግጋት ንብረትን አስመልክቶ የተወሰደው ህጋዊ ግምት ተጋቢዎች የአስተዋጽዋቸው ደረጃ የተለያየ ቢሆንም በጋብቻ ውስጥ በሚፈራው ንብረት መገኘት ላይ የየራሳቸው የዓይነትም ሆነ የአገልግሎት አበርክቶ ይኖራቸዋል በሚል መነሻነት ነው፡፡

እርግጥ ነው የጋብቻ መኖር እና የጋብቻ ውጤት መኖር የተለያዩ በመሆኑ ሁለቱን ጉዳዮች ነጣጥሎ ማየት እና በዚያው ልክ መረዳት ያስፈልጋል፡፡ ጋብቻ ተቋም በመሆኑ የሚቋቋመውም ሆነ ቀሪ የሚሆነው በህግ በግልፅ ተለይቶ በተመለከተው አኳኋን ብቻ በመሆኑ የጋብቻ መኖር አለመኖር ጉዳይ የህግ ጉዳይ ነው፡፡ በአንፃሩ ጋብቻው የሚያስከትለው ውጤት ተጋቢዎቹ በመጋባታቸው ምክንያት የተፈጠረ እና በህግ ግምት የሚወሰድበት የሁኔታ ለውጥ በመሆኑ የውጤቱ መኖር ያለመኖር የፍሬ ነገር ጉዳይ ይሆናል፡፡ ጋብቻ ከሚያስከትላቸው ውጤቶች ውስጥም ተለያይቶ ለመኖር በተጋቢዎቹ መካከል የተደረገ ስምምነት ከሌለ በቀር አብሮ መኖር፤ ቤተሰብን በጋራ መምራት/ማስተዳደር፤ መተጋገዝ እና መደጋገፍ፤ መኖሪያ ስፍራንም ሆነ የጋራ ንብረትን አስምልክቶ የጋራ ውሳኔ መስጠት፤ እንደአቅማቸው እና ገቢያቸው መጠን ለትዳር ወጪያቸው አስተዋፅዖ ማድረግ እና የመሳሰሉት መሆኑን ከተሻሻለው የፌዴራል መንግስት የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁጥር 213/1992 አንቀጽ 49፣ 50፣ 53-55፣ እና 72 ድንጋጌዎች ያስገነዝባሉ፡፡

ከህግ አኳያ የጋብቻ መኖር የጋብቻው ውጤት የሆነው የጋራ ንብረት ባለቤትነት መብት ስለመኖሩ በህግ ረገድ የተቀመጠውን ግምት ከሚያስወስድ በቀር በራሱ ስለውጤቱ መኖር ብቸኛ መረጋገጫ ባለመሆኑ ጋብቻው በንብረት ረገድ የሚያስከትለውን ውጤት ከጋብቻው መኖር ነጥሎ ማየት ያስፈልጋል፡፡ በመሆኑም ቀድሞ የተፈፀመው ጋብቻ ህጋዊ ስርዓቱን ጠብቆ በፍርድ ቤት ውሳኔ ቀሪ

ባለመደረጉ ጋብቻው አለ የሚባል ቢሆንም ተጋቢዎቹ ከስምምነት ውጭ በገዛ ፈቃዳቸው ለረጅም ጊዜ ተለያይተው የየራሳቸውን ህይወት በመኖራቸው ምክንያት የጋብቻው ውጤት በተጨማሪም ያልነበረ መሆኑን ማረጋገጥ ከተቻለ የጋብቻው ውጤት ነው ተብሎ በንብረት ረገድ የተወሰደውን የህግ ግምት ቀሪ ማድረግ ይቻላል፡፡

አሁን በቀረበው ጉዳይ ግራ ቀኙ ተለያይተው የኖሩት ጋብቻቸው በፍርድ ቤት ውሳኔ ቀሪ ከመደረጉ በፊት ለአንድ ዓመት አካባቢ ብቻ ነው፡፡ በዚህ ጊዜ ውስጥም ቢሆን የግራ ቀኙ ተለያይቶ መኖር የየራሳቸውን ህይወት ለመምራት መሆኑን፤ በዚህ ሂደትም አንደኛው ተጋቢ ያለሌላኛው ተጋቢ የገንዘብ፤ የዓይነት፤ የአገልግሎት ወይም ሌላ ማናቸውም አበርክቶ ሀብት/ንብረት ያፈራ ስለመሆኑ እና በጥቅሉ የጋብቻ ውጤቱ በተጨማሪም ያልነበረ ለመሆኑ የተረጋገጠ ነገር ባለመኖሩ በተጋቢዎቹ የተፈራው ንብረት የጋራ ንብረት በሚለው የህግ ግምት ውስጥ የሚጠቃለል ነው፡፡

ከዚህ አኳያ የስር ፍርድ ቤቶች ግራ ቀኙ ለአንድ ዓመት ተለያይተው በመኖራቸው ብቻ አመልካች በዚህ ጊዜ ውስጥ በተጠሪ ስም በባንክ የተቀመጠን ገንዘብ ሊካፈሉ አይገባም በሚል መወሰናቸው የጋብቻ ውጤትን አድማስ ያላገናዘበ እና የቤተሰብ ህጉንም መሰረታዊ ዓላማ እና መንፈስ ያልተከተለ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል፡፡ በመሆኑም ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል፡፡

ውሳኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/103092 ላይ የካቲት 30/2015 ዓ.ም በዋለው ችሎት ግራ ቀኙ ተለያይተው መኖር ከጀመሩበት ሰኔ 25/2013 ዓ.ም በኋላ በተጠሪ ስም በባንክ አለ የተባለውን ገንዘብ አመልካች ሊካፈሉ አይገባም በሚል የሰጠው የውሳኔ ክፍል፤ ይህንኑ በማፅናት የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/303781 ላይ ሰኔ 06/2015 ዓ.ም የሰጠው ብይን በፍ/ብ/ሥ/ሠ/ህግ ቁጥት 348/1/ እና የፌዴራል የሰበር ሥነ ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀፅ 9/1/ለ// መሰረት ተሸረዋል፡፡ ሌላው የውሳኔ ክፍል አልተነካም፡፡
2. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በውሳኔ የዘጋውን መዝገብ በማንቀሳሰብ ግራ ቀኙ ተለያይተው መኖር ከጀመሩበት ሰኔ 25/2013 ዓ.ም ጀምሮ የፍቺ ውሳኔ እስከተሰጠበት ሰኔ 30/2014 ዓ.ም ድረስ በተጠሪ ስም በባንክ የተጠራቀመ ገንዘብ መኖር አለመኖሩን፤ የተቆጠበ ገንዘብ ካለ በዚህ ጊዜ ውስጥ ለትዳር ጥቅም የወጣ እና መጠኑም ምን ያክል እንደሆነ በተገቢው መንገድ ካጣራ በኋላ በውጤቱ ላይ የመሰለውን እንዲወስን ጉዳዩን መልሰንለታል፡፡

ትዕዛዝ

1. የዚህን ሰበር ሰሚ ችሎት ክርክር ወጪ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ፡፡

ማስታወሻ፡- ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም !

2. በዚህ መዝገብ ላይ የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ካለ ተነስቷል፡፡ ይፃፍ፡፡
3. መዝገቡ ተዘግቷል፡፡ ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

እ/ጋ

